

žádná kategoriální chyba ("category mistake"). Z logického hlediska je zcela legitimní ptát se, zda být obsazen je částí toho, co musí být individuální úřad, aby byl největším myslitelným individuálním úřadem. Ze stejného pohledu je logicky nenapadnutelné ptát se, zda je *nutná existence* částí toho, co musí být. Jinými slovy, žádná kategoriální chyba není obsažena v dotazu, zda je nutná existence (tj. vlastnost být obsazen ve všech světech a časech) rekvizitou *H*. A klíčový krok v Anselmově argumentaci spočívá v předložení pozitivní odpovědi přesně na tuto otázku.

Anselmovým výchozím bodem je princip, podle kterého je nutná existence zřetelům, který převyšuje všechny ostatní při ocenění individuálních úřadů co do velikosti. Jinými slovy, Anselm předpokládá, že

- (A) Individuální úřad, který je nositelem nutné existence, je větší než kterýkoli jiný úřad, který tímto nositelem není.

Důsledkem tohoto principu je téměř bezprostředně lemma, podle kterého

- (B) Nutná existence je rekvizitou *H*.

Abychom obdrželi (B) z (A), potřebujeme použít skutečnost, že existující individuální úřady požívající nutnou existenci, tj. které jsou obsazené ve všech světech a časech. Anselm sám považoval zřejmě tento pomocný fakt za příliš zřejmý, než aby se zabýval jeho ověřením. Pro naše účely však bude poučné definovat jednoduchý příklad nutně obsazeného individuálního úřadu *L*.

Abychom definovali *L*, musíme určit, které individuuum jej obsazuje ve kterých světech a kterých časech. Uvažujme svět *w* v čase *t*. Individuální úřady se dělí na ty, které jsou obsazené ve *w* a *t*, a na ty, které nejsou. Představme si obsazené úřady uspořádané podle porovnatelné velikosti. Můžeme předpokládat, že jeden z nich bude největší, nejmenší; nyní požadujeme, aby individuuum, které zaujímá tento úřad ve *w* a *t* (a všimněme si, že takové musí být), bylo držitelem *L* ve *w* a *t*. *L*, který může být nazván úřadem držitele největšího obsazeného indivi-

duálního úřadu, je obsazen ve všech světech a časech; jinými slovy, držitel největšího obsazeného úřadu nutně existuje.

Tedy (A) skutečně implikuje (B).¹⁷

A přece nemůže být z (B) přímo odvozeno, že držitel úřadu *H*, tj. Bůh, požívá nutnou existenci. Inference tohoto typu by byla pouze další instancí chybného schématu (+).¹⁸ Dříve, než může být učiněn závěr, že držitel *H* je příkladem nutné existence, musí být ukázáno, že

- (C) *H* je obsazen,

tj. že existuje jeden určitý individuální úřad takový, že si k němu nelze představit větší individuální úřad.

V kapitole IV svého *Monologion* nabízí Anselm demonstraci, která má tento účel. Skládá se ze dvou částí. Nejprve argumentuje, že některé individuální úřady nebo přirozenosti nejsou převyšeny žádnými jinými:

... i když nemůžeme popřít [říká Anselm], že některé přirozenosti jsou lepší než jiné, přece jen nás rozum přesvědčuje, že jedna z nich je předem tak vysoce vynikající, že žádná jiná přirozenost nemůže být nad ní. Neboť kdyby takové uspořádání gradace bylo tak neomezené, že by pro každý stupeň mohl být nalezen vyšší, pak by nás rozum dovedl k závěru, že je počet těchto přirozeností nekonečný. Ale takový názor

¹⁷ Tento argument má následující (očividně platný) množinový inferenční tvar: Pro všechna *x*, jestliže $g < x$, pak $x = g$, pro všechna *x* a *y*, jestliže $\sim(x \in E)$ a $y \in E$, pak $x < y$; pro některá *x*, $x \in E$; proto $g \in E$. Příslušnou instanci obdržíme tak, že proměnné budou mít za obor individuální úřady, a *g*, $< a$ budou označovat úřad Boha, relaci být menší než a třídu nutně obsazených úřadů.

¹⁸ Všimněme si však, že tato chyba by se vyskytla jakoby o řád výše, než chyba, které se skutečně dopustil Descartes. Pripomeňme si, že Descartes odvozoval z přítomnosti vlastnosti v esenci individuálního úřadu skutečnost, že tu vlastnost má individuuum, které tento úřad zastává. Zde uvažovaná chyba by spočívala v tvrzení, že z přítomnosti vlastnosti v esenci úřadu druhého řádu (tj. úřadu obsazeného individuálními úřady) plyne obsazenost této vlastnosti tím individuálním úřadem, který tento úřad druhého řádu zastává.